

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

SJ ./ riksåklagaren m.fl. angående grovt vapenbrott

(Svea hovrätts dom den 20 september 2023 i mål B 7911-23)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att skriftligen komma in med slutskrift i målet samt berett riksåklagaren tillfälle att yttra sig i frågan om vad som anförs i SJ:s överklagande innefattar att det har förekommit sådant rättegångsfel i hovrätten som bör föranleda undanröjande av hovrättens dom i någon del. Följande anförs.

Domen har inte meddelats i strid med principen om res judicata

SJ har i överklagandet gjort gällande att hovrätten har dömt honom i strid med principen om res judicata. En sådan argumentation förutsätter att handlandet i åtalpunkterna 1.3 och 1.4 anses utgöra två olika gärningar.

Gärningsbeskrivningen utgör ramen för brottmålsprocessen. Det som påstås enligt åtalpunkterna 1.3 och 1.4 är att SJ den 1 april 2022 i Hägersten, Stockholm, och under färd till Västra skogen har innehaft ett skjutvapen samt att han i Västra skogen har försett andra personer med skjutvapnet och därigenom uppsåtligen främjat ett mord.

Det är frågan om hantering av ett och samma vapen inom väsentligen samma handlingsförlopp med nära samband i tid och rum. Den skillnad i handlande som finns mellan åtalpunkten 1.3 (medhjälp till mord) och 1.4 (vapenbrott), nämligen överlämnandet av vapnet som utgör det påstådda främjandet, innebär enligt min uppfattning inte att det är frågan om två gärningar utan jag ansluter mig till hovrättens bedömning att överlämnandet kan utgöra en del av vapenbrottet.

Eftersom det enligt min uppfattning är frågan om en gärning som angetts i två åtalpunkter har det inte funnits en lagakraftvunnen dom avseende vapenhanteringen. Hovrätten har därför inte meddelat sin dom i strid med principen om res judicata och det finns inte skäl att undanröja domen på denna grund.

Underlåtenheten att materiellt processleda utgör inte grovt rättegångsfel

Hovrätten har bedömt att den del av domen som överklagats är gärningen som beskrivs i åtalspunkterna 1.3 och 1.4, dvs. hela SJ:s påstådda hantering av vapnet, och att åklagarens yrkande om fängelsepåföljd har avsett denna gärning.

Eftersom det är min uppfattning att åklagaren har åtalat för endast en gärning delar jag hovrättens tolkning av åklagarens överklagande. Hovrätten har med anledning av åklagarens överklagande haft att pröva om SJ skulle dömas för medhjälp till mord för sin hantering av vapnet eller enbart för vapenbrott samt, i förekommande fall, vilken påföljd som skulle dömas ut.

Frågan är om hovrätten – mot bakgrund av hur åklagarens åtal och överklagande har utformats – borde ha tagit upp med parterna hur hovrätten såg på ramarna för hovrättsprocessen.

I domstolens ansvar för materiell processledning ligger ett krav på rätten att reda ut målet och på så sätt säkerställa en rättssäker och effektiv handläggning. Domstolen ska verka för att det blir tydligt vad den tilltalade påstås ha gjort sig skyldig till. Att den tilltalade har haft möjlighet till ett effektivt försvar är ett grundläggande krav som måste vara uppfyllt för att en rättegång ska anses vara rättvis (jfr 2 kap. 11 § regeringsformen och artikel 6 i Europakonventionen). Processledning till förmån för den tilltalade är principiellt sett avsevärt mindre betänkelig än processledning till förmån för åklagaren. (Jfr Högsta domstolens dom den 17 november 2023 i mål B 1937-23).

Ett skäl för att hovrätten borde ha uppmärksammat parterna på frågan om ramarna för processen är att SJ i så fall hade beretts en uttrycklig möjlighet att ange hur han såg på frågan om påföljd för det fall hovrätten skulle fastställa tingsrättens dom i skulddelen.

Vid huvudförhandlingen i hovrätten har åklagaren presenterat SJ:s hantering av vapnet i ett sammanhang som en och samma gärning. Bevisning som avsett hela händelseförloppet har lagts fram. Även SJ har, enligt hovrättens yttrande, utvecklat sin talan på detta sätt. Det kan noteras att tingsrätten i den överklagade domen har redovisat sina överväganden om de nu aktuella åtalspunkterna i ett sammanhang, vilket ytterligare talar för att vapenhanteringen har behandlats som en gärning i processen (se s. 75 f. i domen).

Mot bakgrund av att huvudförhandlingen har ägnats åt vapenhanteringen i dess helhet måste det ha stått klart för SJ att det som hovrätten skulle pröva innefattade hela händelseförloppet samt att ett möjligt utfall av prövningen var att hovrätten skulle komma att bedöma hanteringen av vapnet annorlunda i något avseende och som en följd av detta, med hänsyn till åklagarens påföljdsyrkande, även döma till ett strängare straff.

Även om det är önskvärt med en så stor tydlighet som möjligt vid prövningen av brottmål är det min bedömning att hovrätten i det här fallet inte har brustit i sin skyldighet att materiellt processleda på ett sådant sätt att bristen utgör ett grovt rättegångsfel som kan antas ha inverkat på målets utgång. Det finns enligt min bedömning därför inte skäl att undanröja hovrättens dom på denna grund.

Om Högsta domstolen gör en annan bedömning av hovrättens hantering och dess inverkan på målets utgång bedömer jag att ett undanröjande av hovrättens dom bör ske enbart i frågan om påföljd.

Slutsats och slutförande av talan

Jag anser inte att det som anförs i överklagandet innefattar att det förekommit sådant rättegångsfel i hovrätten som bör leda till undanröjande av hovrättens dom i någon del.

Jag hänvisar i övrigt till tidigare ingivna svarsskrivelser och har inget ytterligare att anföra.

Katarina Johansson Welin

Eva Bloch

Kopia till
Södra åklagarkammaren i Stockholm (AM-50076-22).
Utvecklingscentrum.